

Betreft: Internetconsultatie Wet regels gewezen bewindspersonen
Amsterdam, 10 februari 2023

Geachte heer/mevrouw,

Langs deze weg reageert Wallaart & Kusse bv graag op de internetconsultatie Wet regels gewezen bewindspersonen. Sinds de oprichting van ons bureau maken we ons sterk voor de eerlijke lobby. Wij volgen daarbij de richtlijnen uit de *Responsible Lobbying Guide* van Transparency International. Ook bieden we handvatten aan burgers en maatschappelijke organisaties om de drempel voor hen te verlagen om te lobbyen.

Met deze principes in het achterhoofd zijn wij blij met de stappen die de regering wil maken met de voorliggende wetgeving. Op het gebied van lobbyen, belangenbehartiging en beïnvloeding moeten we in Nederland namelijk nog grote stappen maken. Het einddoel is een geïnternaliseerde integriteitscultuur waar strenge regels slechts als stok achter de deur gelden en integer en transparant handelen de norm is. Momenteel is integer gedrag in grote mate afhankelijk is van keuzes van organisaties en individuen. Op dit vlak ligt er dan ook een grote verantwoordelijkheid voor de overheid om zelf het goede voorbeeld te geven.

Wij reflecteren graag op het wetsvoorstel en doen suggesties voor verdergaande wet- en regelgeving - ook voor lobbyende organisaties.

Bindend en openbaar advies

De voorgestelde wetgeving is een stap in de goede richting. Invoering hiervan zal transparantie, vertrouwen en integriteit verbeteren bij de overheid. De voorgestelde regels zijn echter te vrijblijvend en de rol van het *Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers* is te beperkt. De Memorie van Toelichting noemt een advies van dit orgaan weliswaar *zwaarwegend*, maar dit advies zou bindend moeten zijn. Een bindend advies zou een oud-bewindspersoon namelijk niet zomaar kunnen negeren en het adviescollege zou desnoods een bestuurlijke boete kunnen opleggen bij niet-opvolging. Zo geef je het adviescollege een stevig instrument in handen om de integriteit van oud-bewindspersonen te beschermen en loop je niet het risico dat deze wet tot een tandeloze tijger verwordt.

Bovendien is het qua transparantie belangrijk dat elk advies gepubliceerd wordt. In het huidige voorstel wordt een positief en negatief advies enkel gepubliceerd als een oud-bewindspersoon de functie daadwerkelijk aanneemt. Het is in het publiek belang dat alle

adviezen worden gepubliceerd. De adviezen dragen dan bij aan het belangrijke maatschappelijke debat over de rol en verantwoordelijkheid van (oud-bewindspersonen).

Comply or explain

Op zijn minst zou er bij het voorgestelde *zwaarwegend* advies sprake moeten zijn van *comply or explain*. Dat wil zeggen: iemand leeft een advies na, óf legt ten minste uit waarom zij/hij dit niet naleeft. Een oud-bewindspersoon zou verantwoording moeten afleggen voor niet-naleving aan het adviescollege, dat op zijn beurt de desbetreffende stukken openbaar maakt. Volksvertegenwoordigers kunnen dan de verantwoordelijke minister om opheldering vragen. Zo kan er een open gesprek plaatsvinden over oud-bewindspersonen die het zwaarwegend advies naast zich neerleggen.

Lobbyverslag

In de Memorie van Toelichting staat: *'Het vertrouwen van burgers in de overheid is het fundament van onze democratische rechtsstaat. Daarmee draagt het bevorderen van de integriteit op dit niveau ook bij aan de legitimiteit van het overheidshandelen.'*

De verantwoordelijkheid hiervoor ligt natuurlijk bij de overheid, maar niet enkel daar. Ook bedrijven, lobbybureaus, maatschappelijke organisaties en burgers dragen hiervoor een belangrijke verantwoordelijkheid. In het publieke en politieke debat gaat het in Nederland vaak over de 'belobbyde' kant, dus de minister, parlementariërs en ambtenaren. De rol van lobbyende organisaties verdient echter evenveel belangstelling.

Lobbyende organisaties zijn talrijk en vind je in allerlei soorten en maten. Van lokale actiecomités en ngo's tot zorgverzekeraars en multinationals. Wat hen verbindt, is dat zij allemaal doen aan beïnvloeding van beleid en belangenbehartiging. Deze inspanningen zijn vaak lastig na te gaan voor het publiek en de volksvertegenwoordiging. Organisaties zouden zich openbaar moeten verantwoorden over hun lobbyactiviteiten.

Een zogenaamd lobbyverslag zou bijvoorbeeld in het jaarverslag kunnen worden opgenomen. In dit openbare document leggen organisaties verantwoording af over het behalen van hun doelstellingen en de financiën, zoals vastgelegd is in het Burgerlijk Wetboek, boek 2, titel 9. Hieraan zouden bepalingen kunnen worden toegevoegd waarmee organisaties worden verplicht uitgebreid verslag te doen van hun lobbyactiviteiten.

Een andere manier om transparante lobby te bevorderen is via Europese richtlijnen. Dit jaar wordt bijvoorbeeld de *Corporate Sustainability Reporting Directive* ingevoerd, waardoor bedrijven met meer dan 250 werknemers verplicht worden heldere

duurzaamheidsdoelstellingen te formuleren en de voortgang hiervan te rapporteren in het jaarverslag.

Maar deze en vergelijkbare richtlijnen kunnen niet voorkomen dat een bedrijf bijvoorbeeld in het jaarverslag rapporteert over de verduurzaming van het eigen kantoor, maar tegelijkertijd een lobby organiseerde tegen nieuwe duurzaamheidsmaatregelen. Vanuit het oogpunt van consistentie is het daarom wenselijk dat organisaties de verplichting krijgen om in hun jaarverslag verantwoording af te leggen over hun lobbyactiviteiten, naast bijvoorbeeld hun inspanningen voor duurzaamheidsdoelstellingen.

Samenvattend: de Wet Regels gewezen bewindspersonen is een belangrijke stap in de goede richting op het gebied van transparantie en integriteit aan de 'belobbyde' kant. Het adviescollege zou echter een grotere rol moeten krijgen en een bindend advies moeten geven, in plaats van slechts zwaarwegend. Een oud-bewindspersoon zou op zijn minst verantwoording moeten afleggen over niet-naleving van het zwaarwegend advies. Daarnaast zouden alle adviezen openbaar gemaakt moeten worden. Verder is aanvullende wetgeving nodig om meer transparantie af te dwingen aan de 'lobbyende' kant. Bij voorkeur Europees, maar Nederland zou op deze trend vooruit kunnen lopen.

Met vriendelijke groet,

Tino Wallaart
Myrthe Kusse